

I

Nesamierināties ar pilsonisko pazemojumu

Avots: irlv.lv portāls

"Ir" jautā sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem - kādi ir secinājumi pēc oligarhu sarunu izlasīšanas, un kam jānotiek tālāk?

Brīvās preses vērtība

Andris Ambainis, zinātnieks

Baisi lasīt, kā politikas aizkulisēs tiek runāts par «varas vertikāles» izveidošanu un politikas ietekmētāji skatās uz Krieviju kā paraugu. Ir ziņas vērots, kā citās valstīs (piemēram, Turcijā vai Ungārijā) izzūd brīva prese un demokrātiskās institūcijas. Lasot šīs sarunas, liekas, ka neesam bijuši tālu no līdzīgas situācijas.

Ir divi atbildības veidi: likuma priekšā un politiskā atbildība. Par pirmo - jāprasa, lai tiesībsargājošās institūcijas to vēlreiz izvērtē. Par otro - šiem manipulatoriem un tiem, kas darbojušies viņu interesēs, nevajadzētu būt daļai no Latvijas politikas. Atcerēsimies to gan nākamajās vēlēšanās, gan jebkurā citā situācijā. Un vēl atcerēsimies, ka brīva prese ir vērtība, un atbalstīsim to.

«Varenā Latvija» jeb elle

Viesturs Kairiņš, režisors

Sajūta briesmīga. Daži cilvēki grib piespiest tevi pamest šo valsti, sistemātiski tev to atņemt. Diezin vai Latvijas simtgades svinību skurbulis man aizskalos šo žultaino triecienu. Es aicinu nesamierināties.

Latvijas vara tiek mērķtiecīgi atņemta Latvijas tautai. Satversme ir piesmieta. Demokrātija tiek iznīcināta. Cīnisma mērogs ir tik neaptverams, ka zūd spējas to kritiski analizēt.

Valsts prezidents un Ministru prezidents ar saviem komentāriem faktiski atbalsta šāda veida lietvedību. Drošības iestādes un prokuratūra nesaskata pārkāpumus. Liela daļa mediju politiskajā prostitūcijā neredz profesijas nodevības pazīmes. Izklusās pēc elles.

Es aicinu nesamierināties.

Tā ir politiskā krīze, totāla uzticības krīze. Tagad ir pilnīgi skaidrs, kāpēc ar demokrātiskiem līdzekļiem, to skaitā vēlēšanās, neesam varējuši valsti ietekmēt. Jo vēlēšanas tiek izkropļotas ar uzpirktiem medijiem, zagļus nevar iesēdināt cietumā, jo paši zagļi ieceļ sev paklausīgus prokurus. Vai tiešām mums atliek tikai noskatīties un noplātīt rokas?

Aicinu atcerēties, ka nesen Latvijā bija izveidojusies pilsoniskā sabiedrība, kas spēja ar savu kulturālu spiedienu panākt izmaiņas. Kāpēc tūkstošiem cilvēku nav uz ielas piketos? Ir taču skaidrs, ka vēl mirklis un demokrātiskā Latvijas valsts mums tiks atņemta pilnībā. Šis reakcionārais autoritārisms, kas sapņo šeit izveidot Putina Krievijas sistēmu (vai ir jau izveidojis), ir jāaptur. Cilvēkiem jāiet pie prezidenta pils un jāuzdod jaukajam Vējonim nepatīkami jautājumi. Piemēram, vai viņa ievēlēšanas vienīgais mērķis ir

vajadzības gadījumā piesegt mazo Kurzemes hercogu? Un vai šī ir tā stunda X, kad viņam tas jādara? Lemberga vēlētājiem man, protams, jautājumu nav. Jūs vienkārši esat Latvijas traģēdija. Jūs ar savu aklumu terorizējat visu valsti.

Domāju, ka vienīgā iespējamā adekvātā rīcība Saeimā - *Vienotībai* un NA jāpārtrauc koalīcija ar ZZS. Mazākuma valdība gadu pirms vēlēšanām būtu mazākā iespējamā katastrofa.

Bet laikam kontrole pār sabiedrību jau ir tik liela, ka protesti nav iespējami. Latvijas miermīlīgais Maidans ir nolauptais, pilsoņiem atliek tikai kļūt par skrūvītēm Lemberga/Šlesera/Sķēles mehānismā.

Galveno šīs sarunas ir parādījušas kristālskaidri - zināma sabiedrības daļa neciena demokrātiju Latvijā un grib vājināt parlamentārās tradīcijas, lai sagatavotu ceļu diktatūrai. Kā arī tiek gatavota sabiedriskā doma diktatūras attaisnošanai. Pilsoniskais pazemojums ir grandiozs. Es aicinu nesamierināties.

Nožēlojamo pjedestāls

Anna Žigure, rakstniece

No 2006. gada pavasara, kad sabiedrību satrieca atšifrētās slepenās sarunas *Jūrmalgeitā*, līdz šai vasarai, kad atklājās viesnīcā *Rīdzene* runātais, pagājuši 11 gadi. Vai morālā jomā ir kas mainījies?

Daļa no sarunu dalībniekiem ir tie paši, bet iesaistīto personu loks daudz plašāks, laupījuma apmēri vienkāršo pilsoņu acīs šķiet astronomiski. Toreiz bija runa par salīdzinājumā smieklīgu summu - 20 tūkstošiem eiro. Līdz ar sabiedrībai nozagtās naudas apjomu vareni pieaugusi arī lamuvārdu dažādība un sulīgums.

Ja vēlētāji savā, savu bērnu un valsts izdzīvošanas vārdā nepieprasīs, lai valsts zagšana izbeigtos, tā turpināsies vēl nekaunīgāk, gudrāk un viltīgāk. Viss turpināsies tik ilgi, kamēr daļa vēlētāju šādus - patiesībā nožēlojamus un nicināmus - cilvēkus cels uz pjedestāla. Kamēr ar apbrīnu uzlūkos pašiem nozagtās naudas varu un jūsmos par darboņu izveicību, kā rezultātā noauti sadarbības tīkli, kas acīmredzot caurauž ne vienu vien valsts struktūru. Valsts un līdz ar to visas sabiedrības līdzekļu nozagšana ir tiešā sakarā ar ārstu, medicīnas māsu, sanitāru, policistu, ugunsdzēsēju, skolotāju, bērnudārzu audzinātāju un neskaitāmu citu strādājošo zemajām algām. Tā ir vistiešākajā sakarā ar pensijām, no kurām nevar izdzīvot, ar nožēlojamo materiālo eksistenci un arī, protams, ar tiem simtiem tūkstošiem cilvēku, kuri Latviju pametuši, lai dzīvotu cilvēku cienīgu dzīvi.

Grauj mūsu valsts pamatus

Baiba Kangere, Stokholmas Universitātes emeritētā profesore

Neilgi pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Latvijas Nacionālā bibliotēka rīkoja starptautisku konferenci, kur pašmāju un ārzemju eksperti apsprieda Latvijas valsts nākotnes attīstības iespējas dažādās sfērās. Konferenci noslēdza ar plenārsesiju, kurā piedalījās valdības pārstāvji. Tā laika Saeimas deputāts Edvīns Inkēns definēja valdības lomu valstī šādi: valdība ir instruments starp tautu un ekonomiskajiem spēkiem.

Doma, ka valdība ir tikai "instruments" man šķita ačgārna un iedvesa šausmas, kas varētu slēpties aiz šiem ekonomiskajiem spēkiem. Lasot par noklausītajām sarunām *Rīdzenes* viesnīcā, manas toreizējās šausmas attaisnojās, izgaismojot metodes, kā praksē tiek realizēta šī ideoloģija, uzurpējot demokrātiskos procesus valstī.

Slepeni noklausīties sarunas aiz slēgtām durvīm ir vienīgais veids, kā var atklāt mahinācijas, kas kaitē valstij. Tādēļ ir ieviesta norma, ka žurnālistiem nav jāatklāj gūtās informācijas avots. Žurnālistu loma, slepeni noklausoties sarunas *Watergate* viesnīcā ASV, beidzās ar prezidenta atkāpšanos no amata. Nodzīvoju Zviedrijā 27 gadus. Šajā laikposmā trīs tieslietu ministri atkāpās no amata nevis tādēļ, ka bija

pārkāpuši likumu, bet nebija ievērojuši likuma garu. Atklātiem likuma pārkāpumiem vai nevēlamai rīcībai jābūt sekām.

Ja informācija par noziegumiem nonāk atklātībā, valsts vadībai ir jāreaģē. Katrai valstij ir savi likumi, kā panākt taisnīgu risinājumu, bet nedrīkst nelikties zinis. Šo sarunu saturs grauj mūsu valsts pamatus, atklājot kriminālas un noziedzīgas izdarības un nolūkus. Tās jāizanalizē atklātas tiesas priekšā, pratinot sarunu dalībniekus un viņu līdzgaitniekus aci pret aci. Tas jā dara, lai tauta varētu justies droša, ka dzīvo taisnīgā valstī. Tā dara jebkurā tiesiskā valstī, kas augstu vērtē savu brīvību.

II

Jo runa nav par kriminālprocesu, bet valsts neatkarību...

Avots: irlv.lv portāls

Edgars Rinkēvičs, pēc LTV raidījuma "Tiešā runa" par "oligarhu sarunām"

Noskatījos LTV raidījumu "Tiešā runa" par "oligarhu sarunām". Kā parasti bija gan racionāli, gan emocionāli argumenti. Ļoti labi saprotu prokuroru, kuram ir jāvadās no likuma burta un gara un nevis no emocijām tviterī, presē vai virtuvē. Piekrītu tiem, kas norāda, ka šī epopeja grauj pilsoņu uzticību savas valsts institūcijām, likuma varai un demokrātijai.

Tāpat atbalstu tos, kas saka, ka ar nelikumīgām metodēm nevar panākt taisnību. Daudzus jau sen vairs neuztrauc ņemšanās ap šīm lietām, jo daudz būtiskāk ir izskolot bērnus, apgādāt ģimeni un, nedod Dievs, nenaslimt. Tas nekas, ka tieši šādu ilgstošu strukturālu Latvijas problēmu dēļ mēs neesam tur, kur varējām būt, pat salīdzinot ar vairākām kaimiņvalstīm. Mūsu valstī tiesu vara ir neatkarīga, un visi lēmumi noteikti ir labi noformēti un pamatoti...

Tikai man prātā ir kāda cita vēstures epizode, kur, ja paskatās formāli, laikam arī viss bija kārtībā.

1939.-40.g. Latvija, tāpat kā pārējās Baltijas valstis, formāli piekrita Staļina prasībām izvietot bāzes, ieviest papildus karavīrus un pēc tam nodot varu kirhenšteinim. Formāli viss bija kārtībā, formāli notika jaunas parlamentu vēlēšanas, kas beidzās ar Latvijas pretlikumīgu okupāciju un aneksiju, tikai pēc kāda laika mēs uzzinājām par Molotova-Ribentropa paktu, par ultimātiem mūsu valdībai un par to, kas patiesībā izšķīra mūsu valsts likteni uz gariem 50 gadiem.

Daudzi man pārmetīs, ka sabiezīnu krāsas un šādas analogijas nav korektas. Lai tā būtu, vienkārši vēlos dalīties savās pārdomās.

Salīdzinot pat ar 2009.-2011.g., šobrīd jautājums par mūsu valsts politisko kursu un neatkarību ir daudz nopietnāks kā jebkad, un tas vairs nav formāli. Tas vairs nav par labi pamatotiem kriminālprocesuāliem lēmumiem, tas ir par nākotni, īpaši nākamā gada vēlēšanu kontekstā. Katram pašam būs iespēja vēlēties sev pieņemamu politisku partiju, balstoties uz saviem kritērijiem.

Kādam joprojām liksies, ka politiķi ar reklāmas rullīti "Es un zirgs, zirgs un es, mēs abi Saeimā" ir labākie, kādam svarīga būs ideoloģija, kādam jaunas sejas un gaismas nesēji, kādam "vecie vēži jaunā kultūrē" vai "uzsildītas zupas", tas ir katra paša ziņā, tikai galvenais atcerēties, ka tad vēlētais (mēs) būs tas, kas pieņems politiski procesuālu lēmumu un tad svarīgi neizmirst šovakar [4.jūlijā LTV raidījumā "Tiešā runa" - red.] dzirdēto un vairākas nedēļas lasīto un apspriesto.

Lai visiem laba nakts un rīt lieliska darba diena!

Autors ir ārlietu ministrs

Redakcijas piebilde: Autors viedokli sākotnēji publicēja Facebook

III

Raksts, kura dēļ raudāja Šlesers: slepkavība, kas pārvērtā viņa dzīvi

Avots: Žurnāls "Kas Jauns"

Pirms nepilniem septiņiem gadiem žurnāls "Kas Jauns" atklāja ilgi glabāto politbiznesmeņa Aināra Šlesera ilgi glabāto noslēpumu, kas, kā izrādījās, bija krietni baisāks par iepriekš izteiktajiem pieņēmumiem.

Publiskoto "Rīdzenes" sarunu skandāls sabiedrībai parāda, kā tā dēvētie oligarhi kārtu lietas – prasti, nožēlojami, cieti... Bez jebkādiem sirdsapziņas pārmetumiem, izņemot to vienu reizi pirms gandrīz septiņiem gadiem, kad tautas priekšā raudāja Ainārs Šlesers.

Teju vai mēnesi ilgst žurnāla "Ir" publikāciju sērija par tā dēvētās oligarhu lietas izčākstēšanu. Tiek publiskas it kā viesnīcā "Rīdzene" laikposmā no 2009. līdz 2011. gadam noklausītas sarunas, kurās par oligarhiem uzskatītie – bijušais premjera biedrs, dažādu jomu ministrs, Saeimas deputāts un Rīgas vicemērs Ainārs Šlesers, Ventspils mērs Aivars Lembergs – ar saviem domubiedriem un sadarbības partneriem (sarunās tiek bieži piesaukts arī ekspremjers Andris Šķēle), neizvēloties vārdus, kaļ savus zemiskos plānus par valsti, pašu kabatu un nepārprotamu, nedalītu varu Latvijā – zemītē pie Baltijas jūras.

Kā oligarhi medijus pārvaldījuši

Nesen iznākušajā žurnāla "Ir" numurā, kā vāku rotā Aināra, Andra un Aivara sejas un skaļš virsziņojums: „Smadzeņu skalotāji”, atreferēta "Rīdzenes" sarunu sadaļa, kas saistās ar 2009. līdz 2011. gada notikumiem saistībā ar triju vadoņu sakariem un ietekmi plašsaziņas līdzekļos. No publicētajām sarunām var šķist, ka trīs vienība savus staipekņus tajos laikos bija iepludinājuši teju vai visos masu medijos.

Telekompānija LNT pilnībā esot bijusi viņu rokās; bez problēmām lietas it kā kārtotas Latvijas Televīzijā, laikrakstu "Neatkarīgā" kūrējis, komandējis un tai reklāmas naudu pats personīgi piesaistījis Lembergs, laikrakstu "Diena" un "Dienas Bizness" saturu diriģējuši un diriģē Šlesers ar saviem rokaspuišiem, Šķēle un, tīri vai simboliski, arī Lembergs. Krievu valodā raidošajos un rakstošajos medijos, teju vai uz pusēm ar "Saskaņas centru", visu it kā esot noteicis Šlesers.

Nepamet sajūta, ka tāpat nekas nemainīsies

Publikācijās īpaši daudz uzmanības pievērsts laikam, kad izdevniecībā "Diena" notika īpašnieku maiņas, kas galarezultātā noveda pie tā, ka laikraksts "Diena" pilnībā esot nonācis oligarhu rokās. Tajā laikā abi redzamākie izdevniecības personāži – nu jau izbijusi Rīgas domes deputāte Sarmīte Ēlerte un tagadējais ekonomikas ministrs Arvils Ašeradens – devās lielajā politikā, notirgojot "Dienu".

Bet no avīzes slejām pazuda teksti, kurus radīja tagadējās "Ir" komandas dalībnieki, kas līdz tam noteica politiku mediājā, kā arī pieļāva, ka 2006. gada Saeimas vēlēšanu rītā "Diena" nāca klajā ar vēstījumu Latvijas tautai, norādot, par ko balsot vēlēšanās. Kuriozi, bet fakts, ka "Diena" tolaik aicināja balsot par... Jā, jā, nevienu citu kā trijotnes dalībnieka Andra Šķēles izveidoto Tautas partiju.

Tāpat publiskotas citas trijotnes aktivitātes un darbības, cenšoties ietekmēt, regulēt, komandēt jeb, kā dēvē "Ir", „kastrēt presi". It kā skaļi vārdi, ar kuriem tiek spekulēts, balstoties uz noklausītām, iespējams, autentiskām, sarunām; it kā tiek atmaskoti oligarhi un viņu pašlabuma raušanas iespējamie pasākumi... Bet nepamet sajūta, ka tāpat nekas nemainīsies, ies gadi, daudzi sūkstīsies, citi peldēs kā nieres taukos. Līdz brīdim, kad būs kaut kas īsts, kā pirms septiņiem gadiem, kad viens no trijotnes – Ainārs Šlesers – kaut uz mirkli, bet tomēr izspieda no sevis asaras.

PLL preses konference 2010.gadā, kurā pirmo reizi vēlētāji redzēja Šleseru raudam. Tā arī bija pēdējā reize. (Foto: no izdevniecības Rīgas Viļņi arhīva)

Raksts, kura dēļ raudāja Šlesers. Pārpublicējums

Kopš Ainārs Šlesers parādījies uz politiskās skatuves, par viņa tēvu klīst dažādas leģendas. Te bijis liels čekas vīrs, te — traģiski beidzis dzīvi cietumā... "Kas Jauns" beidzot atklāj ilgi glabāto tēva noslēpumu, kas, kā izrādās, ir krietni baisāks par iepriekš izteiktajiem pieņēmumiem.

Mēdz teikt, ka ābols nekrīt tālu no ābeles, ar to domājot bērnu iešanu savu vecāku pēdās vai vismaz kādu rakstura iezīmju un vaibstu pārmantošanu. Tāpēc nav brīnums, ka, iepazīstot publisku cilvēku, vispirms gribam zināt ne tikai par viņu, bet arī par viņa vecākiem un ģimeni.

Kopš uznācis uz politiskās skatuves, Ainārs Šlesers atšķirībā no daudziem kolēģiem nekad publiski nav stāstījis par savu pagātņi. Pat vaicāts intervijās, viņš jautājumu ignorējis, vien norādot, ka agri sācis pelnīt, tirgodams dažādas no Polijas vestas deficīta preces, jo māte par ģimeni gādājusi viena pati, mācījies Rīgas 25. vidusskolā un sportojis. Bet citādi savu publiskā cilvēka jeb „buldozera” biogrāfiju Šleseram labpaticies sākt nevis ar mazā zēna Leščinska (Šlesera uzvārds līdz 1992. gadam) atmiņām, bet gan ar varonības pilno stāstu, kā devies studēt uz Norvēģiju un nopelnījis savus pirmos miljonus. Ak, jā — vēl pirms Rīgas Domes vēlēšanām pagājušajā gadā interneta tīmekļos „paspruka” Ainārs jaunieša gados Austrumu cīņu pārstāvja tērpā, kas vēlāk gan izrādījās smalks priekšvēlēšanu kampaņas triks. Atkal — no cerētās politiķa cilvēciskās puses — nekā! Jāpiebilst, ka pat pieredzējuši žurnālisti pēc tikšanās ar Šleseru mēdz brīnīties, cik ļoti viņš spējis sevī nomaskēt cilvēku, it kā pastāvīgi sēdētu zem „stikla kupola”.

Lai meklētu Aināru — „cilvēku”, žurnāls "Kas Jauns" devās uz Ērgļiem — pilsētu, kurā līdzās politiķa tuviniekiem un ģimenes laikabiedriem, kā izrādās, gandrīz 40 gadu dzīvo arī kāda baisa leģenda... "Kas Jauns" guva apstiprinājumu, ka šausminošie notikumi tajā nav tikai ļaužu valodās izfantazēti, bet gan vistiešākajā veidā saistīti ar Šlesera tēvu un ilgus gadus cītīgi slēpti, pateicoties korekcijām Valsts arhīvā. "Kas Jauns" guva apstiprinājumu, ka Leščinsku sakarā valsts arhīvā bez pēdām pazudušas vismaz divas krimināllietas, tādā veidā gādājot par Šlesera kā politiķa labo vārdu.

Bēgļi no Ludzas

„Neko sliktu par Aināru gan nerakstiet...” vēlā vakara stundā, stāvēdama savas mājas durvju priekšā, šķiroties lūdz Veronika Pāpe — Ērgļu aprīņķī visiem labi zināmā pensionētā skolotāja un „buldozera” Aināra Šlesera tēva Roberta Leščinska māsa. Līdz ar citiem Ērgļu iedzīvotājiem "Kas Jauns" sirmo kundzi uzrunājis pastāstīt par politiķa bērnību un tuvajiem cilvēkiem. Izdzirdot sarunas tematu, sirmgalves vaigs uz mirkli apmācas un acīs iezogas šaubas. Tikko nākusi no dobes un līdz krēslai vēl jāpaspējot sakopt vistas un cāļi. Runāšana varētu sanākt vienīgi vēlāk...

Vecākie ērgļēnieši, kuri joprojām atminas Leščinsku senčus, domā, ka viņos ritējušas gan poļu, gan ebreju asinis. Visticamāk, priekšstats būvēts tikai uz vizuālās līdzības pamata. Monika — Aināra vecmāmiņa jeb tēva māte — bijusi stalta un izskatīga sieviete un stipri atgādinājusi poļu pani.

Ērgļu pusē Monika ar vīru Pēteri un abiem bērniem — Robertu un Veroniku — parādījušies pēc kara. Uzvārds Leščinskis Pēterim ticis no audžutēva, kurš viņu adoptējis. Ja zēns paliktu mātes uzvārdā, būtu audzis kā Britiks.

Kara laikā būdams lauksaimniecības nodokļu savācējs Ludzā (jeb vāciešu nodrošinātājs ar pārtiku), karam beidzoties, Pēteris ar ģimeni devies bēgļu gaitās.

Taču tālāk par Zaubi nav tikuši. „Un labi, ka tā,” šodien spriež Veronika, zinādama, ka cilvēki, tostarp viņu kalpone, kas paspējuši uz kuģi, gājuši bojā, kuģim uzsprāgstot. Jābrīnās, ka padomju varas garā „roka” Leščinskus pēc kara netika skārusi, līdzīgi kā daudzas citas vācu varai pietuvinātās personas, kas nonāca Sibīrijā. Jau tad pār Leščinskiem stāvējis kāds „sargeņģelis”.

Vairākus gadus ģimene nodzīvojusi Mazozolu pagastā, kur bērni arī skolojušies. Mācības Robertam diez ko neesot gājušas pie sirds, un viņš pamatskolu tā arī neesot beidzis, kamēr meita Veronika izskolojusies Cēsu Valsts skolotāju institūtā. Robertam labāk patikuši praktiski darbi, tāpēc laiku viņš īsinājis nevis pie burtnīcām, bet, piemēram, mājas priekšnama durvīs sadzenot kilogramu naglu. Padomju gados Leščinsku ģimene atceļojusi līdz Ērgļiem, kur strādājusi gan kolhozā, gan vietējā pienotavā. Vietējie smeļ, ka Pēteris bijis tik šiverīgs un viszinīgs, ka vienlaikus būtu varējis būt gan par advokātu, gan prokuroru. Droši vien šo īpašību dēļ vēl šodien vecāki ļaudis veco Leščinski mēdz atcerēties pēc viņa iesaukas — „vervelis”. Vecais runājis tik ātri — šāvis kā no „automāta” —, ka teikto vienmēr nācies atkārtot divas reizes, lai apkārtējie ko saprastu. Pēteris pieminēts pat Artūra Gobas biogrāfiskā apcerējumā, kurā rakstnieks atceras, kā kāds vīrs, vārdā Pēteris Leščinskis, pēc kara Roplainos nodarbojies ar bēgļu aprakto mantu meklēšanu.

Leščinsku šiverīgums ne tajā labākajā nozīmē veco ērgļēniešu atmiņās tiek pārcilāts arī saistībā ar pienotavu. Lopkopji, kas piegādājuši pienotavai pienu, nav varējuši saprast, kāpēc viņu nodotajai „mantai” ir tik zems tauku procents. Zinātāji stāstīja, ka šādi — apkrāpjot piena piegādātājus — radies liekais sviests, ko vēlāk pārdot. Kāds sirmgalvis atklāj, ka šajā „ķēdē” bijis iesaistīts arī Leščinsku dēls Roberts (Aināra tēvs), kurš, strādādams uz pasta mašīnas, sviestu pienotavā savācis un nogādājis pircējiem citur Latvijā.

Šlesera tēvs Roberts 22 gadu vecumā. Dzīvi viņš beidza pašnāvībā. (Foto: no izdevniecības Rīgas Viļņi arhīva)

Sveicina un nepīpē

Aināra Šlesera vecāki viens otru satikuši sešdesmito gadu sākumā. Interesanti, ka, būdams Monikas dēls, Roberts arī par savu nākamo sievu nolūkojis tieši Moniku. Meitas uzvārdā — Meikšāni. Arī viņa nākusi no Ludzas puses. Veronikas kundze zina stāstīt, ka Monika beigusi piecas klases un iepazīšanās periodā strādājusi „uz krāna” (domāts — autoceltnis). Vēlāk — rūpnīcā VEF. Kāzas svinējuši 1964. gadā Ērgļos.

Pēc trim gadiem Rīgā pasaulē nākusi abu pirmā atvasīte — meita Lolita. 1970. gada janvārī — dēls Ainārs. Līdz ar otrā bērna piedzimšanu Leščinsku ģimene pārcēlusies uz dzīvokli Rīgā, Aglonas ielā, kur Ainārs arī uzaudzis. Šobrīd dzīvoklis joprojām ir Leščinsku ģimenes īpašumā un tajā saimnieko Šlesera māsa Lolita Leščinska ar savu dēlu.

Bērnībā un pusaudža gados vasaras Ainārs pavadījis Ērgļos — sava tēva māsas mājā, uz kuru puisis atvīzinājies zaļš moskvičs. Robertam auto ticis pirmajam, kad Aināram bijuši pieci gadiņi. Veronikas kundze atminas, ka to palīdzējuši sakrāt viņu vecāki no piena naudas. Tikai pēc gandrīz 10 gadiem uz auto kārtā pienākusi Veronikai, un viņa savu sapni īstenojusi balta moskviča izskatā.

Kaimiņi atceras, ka mazais Ainārs bijis pieklājīgs un citādi kārtīgs zēns — allaž sveicinājies, ne manīts pīpējams, ne citas muļķības darāms. Kopā ar 10 gadu vecāko brālēnu Aigaru tepat upmalā (netālu no mājām ir Ogres upe) makšķerējuši vai uz īpaši ierīkotiemi stieņiem vingrojuši. Lai neierautu lūpā āķi, Aināra makšķeres āķis bijis apjozts ar svina lodīti. Kā lielu pārdzīvojumu Šlesera tēva māsa atceras reizi, kad Ainārs, sešu gadu vecumā nokļūdams laukos, tā saēdies ērkšķogas, ka vēmis līdz ģībonim un nakti bijis spiests pavadīt slimnīcā. Kad tantei iegādāta mašīna, Ainārs labprāt viņu pavadījis arī uz mežu mellenēs. Viena tāda reize tantei palikusi atmiņā uz mūžu: „Tajā dienā Ainārs tieši piekodināja, ka gribētu tikt ātrāk atpakaļ uz mājām, lai pa televizoru skatītos filmu "Nenotveramie atriebēji".

Bet tieši tad mūs abus mežā sadzēla lapsenes — katram iekoda vismaz sešas! Un atpakaļceļā vēl apmaldījāmies un ilgi meklējām automašīnu. Tā ka no tikšanas agri mājās nekas nesanāca...” Toreiz izsprukuši sveikā ar nelielu pampumu un ārstniecības iestādi lapseņu dēļ meklēt nav bijis vajadzīgs. Šlesera tēva māsa smeij, ka ar Aināru dzīvojuši draudzīgi un vienīgie strīdi sanākuši par mācībām. Būdamā matemātikas un krievu valodas skolotāja, viņa vēlējusies savu brāļadēlu pamācīt arī vasarās, taču puisis nekādi nesot bijis pierunājams — kolīdz piesēdies pie grāmatām, tā uzreiz sagribējis vai nu ēst, vai gulēt.

Apprecas pēc četriem mēnešiem

Vikipēdijā „biogrāfijas” sadaļā par Aināru Šleseru lasāms: „Bērnību pavadījis Rīgā, Ķengaragā. Nodarbojies ar sportu, īpaši Austrumu cīņas mākslām. Šleseram ir vidējā izglītība, ko ieguvis Rīgas 25. vidusskolā.” Beidzis Rīgas Industriālo politehnikumu, no 1990. līdz 1991. gadam pavadījis mārketinga studijās Norvēģijas Kristīgajā tautas augstskolā. Mēģinājumi iegūt augstāko izglītību nav bijuši sekmīgi, lai gan no 1999. līdz 2002. gadam Šlesers studēja Latvijas Kristīgajā akadēmijā. No 1992. līdz 1994. gadam dzīvoja Norvēģijā, kur vadīja Latvijas informācijas un tirdzniecības centru un ieguva biznesa partnerus, ar kuriem kopā 1990. gadu vidū sāka uzņēmējdarbību Latvijā, sekmējot norvēģu mazumtirdzniecības uzņēmumu ienākšanu Latvijā.

Ar norvēģa Franka Varnera ("Varner" grupas īpašnieka) un uzņēmēja Viestura Koziola atbalstu Šlesers 1995. gadā Rīgā atvēra veikalu "Dressman", kam sekoja universālveikals "Centrs", tirdzniecības centri "Mols", "Dole", "Alfa", viesnīcas "Rīdzene" un "Latvija". Daļu šo īpašumu 1997. gadā jaunais uzņēmējs pārdeva, nopelnot 20 miljonu kronu jeb trīs miljonus latu. Tolaik — jau kā precēts vīrs.

Kā uzņēmējs Ainārs „dzima” ar Šlesera uzvārdu, 1992. gadā pārejot sievas Ineses Šleseres (Mis Latvija '91) uzvārdā. Tolaik pašam Aināram šķitis, ka „Šlesers” biznesa partneru mutēs izrunājas krietni vieglāk nekā „Leščinskis”. Pirms diviem gadiem intervijā sieviešu žurnālam "Una" (kāda sakritība — nejaušie „cilvēciskie zibšņi” Rīgas Domes priekšvēlēšanu kampaņas gaisotnē!) Šlesers piekrita publiski atcerēties, kā iepazīties ar Inesi, neslēpjot, ka tā bijusi mīlestība no pirmā acu skatiena:

„1992. gadā satiku Inesi, kura bija atbraukusi no Amerikas. Viņai jau bija nopirkta biļete atpakaļ uz Ņujorku. Man tā bija mīlestība no pirmā acu skatiena. Un bija jādomā, ko darām — vai šķiramies, vai

paliekam kopā Latvijā, vai braucam uz Ameriku vai Norvēģiju. Viss notika ļoti ātri, un es bildināju Inesi.” Iepazīnušies jūlijā, gredzenus pāris mija jau tā paša gada novembrī.

Kādi ieroči?! Muļķības!

Tomēr ik pa laikam atradies kāds, kurš uzvārda sakarā nav ticējis politiķa salkanajam stāstam par izdabāšanu biznesa partneriem vai mīļotajai un meklējis „skeletu” paša Šlesera skapī, norādot uz viņa kriminālo pagātni. Piemēram, pirms 12 gadiem (kad Šlesers skaitījās "Jaunās partijas" līderis) laikraksts "Vakara Ziņas" vēstīja, ka 1986. gadā pret Aināru Leščinski — Rīgas Industriālā politehnikuma pirmā kursa audzēkni — bijusi ierosināta krimināllieta pēc Kriminālkodeksa 218. panta 2. daļas, kas paredzēja atbildību par šaujamieroču vai munīcijas realizēšanas noteikumu pārkāpšanu, par ko draudēja sods ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem.

Pats Šlesers sarunā ar laikrakstu gan šādu pārkāpumu pilnībā noliedza, uzsvērdams, ka vienīgā saķeršanās ar likumu viņam bijusi vien pēc kāda pusaudžu kautiņa, kas vēlāk nonācis arī nepilngadīgo lietu komisijas redzeslokā.

„Ieroču” krimināllietu ierosinājusi toreizējās milicijas struktūrvienība, kas dežurējusi Rīgas ostu rajonā. Kā laikrakstam pavēstījis kāds Iekšlietu ministrijas augsta ranga ierēdnis, ierosinātā lieta izbeigta pēc Kriminālkodeksa panta, kas noteicis lietas izbeigšanu, nododot personu sabiedriskajā galvojumā. Par Leščinski galvot uzņēmies kāds ietekmīgs iekšlietu struktūru darbinieks. "Vakara Ziņas", balstoties uz drošiem avotiem, apgalvoja, ka krimināllieta tikusi iznīcināta neoficiālā ceļā (tolaik tas bijis iespējams par aptuveni 5000 dolāriem). Taču melnā darbiņa veicēji krimināllietas likvidēšanai bija pieķērušies pavirši — par tās kādreizējo esamību liecināja uzskaites kartīte un ieraksts reģistrācijas žurnālā... Vienīgais, par ko politiķis nebija melojis, bija kautiņš — laikraksta žurnālisti atrada, ka tas izcēlies gadu pēc šā notikuma (kad Leščinskis jau mācījies politehnikuma otrajā kursā). Kā liecinājusi Šlesera personīgā lieta mācību iestādes arhīvā, 1987. gadā sakarā ar starpgadījumu no skolas ticis pieprasīts raksturojums, kas nosūtīts uz nepilngadīgo lietu inspekciju. Raksturojumā cita starpā bijis minēts, ka „Leščinskis varētu mācīties bez trijniekiem, ja piestrādātu un būtu uzcītīgāks”.

Laikraksts izteica minējumu, ka tieši šīs lietas dēļ toreizējais Leščinskis apprecoties nomainījis savu uzvārdu pret sievas, paredzot, ka konfliktiem bagātā pagātne varētu traucēt karjeras izaugsmi neatkarību atguvušajā valstī. Tolaik vēl nezinot, ka ir kāda cita krimināllieta, kas Leščinsku uzvārdam varētu kaitēt vēl vairāk...

Sajūk prātā mīlestības dēļ

Par kādu 38 gadus senu atgadījumu ērgļenieši nemēdz runāt ar svešiniekiem. Tā teikt — pārāk delikāti, lai bāztu degunu svešās darīšanās. "Kas Jauns" pārliecinājās, ka vietējie, izdzirdot jautājumu par Robertu Leščinski, ieraujas sevī vai pat saknē nocērt tālāko sarunu, aizbildinoties ar sliktu atmiņu vai bažām par savu drošību. Tomēr skolas salidojumos, ballītēs vai citādos saietos, kuros tiek iedzerts un ir vēlme draugus pārsteigt ar kādu pikantāku stāstu, no leģendas nevairās.

„Izrādās, Šlesers ir mūsējais!” gandrīz ar lepnumu secina jaunākie ērgļenieši. Tomēr pati leģenda liek neticībā aizdomāties — vai tiešām cilvēks, kura dēlam ir ietekme valsts augstākajā politiskajā līmenī, spējis izdarīt ko tādu... „Ja tā, tautai tas noteikti būtu jāzina! Lai viss ir „pa godīgo” — informētai tautai ir mazāk iespēju kļūdīties!” žurnālam pārliecināti pauž kāds gados jauns Ērgļu iedzīvotājs, aicinot beidzot noskaidrot, cik daudz ļaužu izrunātajos stāstos ir patiesības.

Bet leģenda, lūk, šāda! Noticis tas 1972. gadā — kad Latvijā noritējuši Skolēnu dziesmu un deju svētki. Tieši 30. jūnijā — dienā, kad Leščinsku meitai Lolitai apritējuši pieci gadiņi... Aināra tēvs Roberts, būdams 34 gadus vecs, neprātīgi iemīlējies kādā jauniņā medicīnas māsā un par spīti ģimenes esamībai viņu pat

bildinājis. Sieviete attiecības vēlējusies pārtraukt, jo tās sākušas līdzināties apmātībai, par ko Roberts 19 gadu veco medmāsu... zvērīgi nogalinājis un ķermeņa intīmajās vietās izkropļojis. Lietas izmeklēšanā iesaistītas personas zinājušas stāstīt, ka slepkavība notikusi Juglas slimnīcas teritorijā un tā pastrādāta ar cirvi.

Līķi Roberts Leščinskis paslēpis smagās mašīnas piekabē. Bēgot no nozieguma vietas, no automašīnas kravas kastes uz asfalta pilējušas asinis. Tāpēc drīz vien slepkava piesaistījies apkārtējo uzmanību un panākts. Iesākumā cilvēki domājuši, ka noķerts kārtējais malumednieks — tajā sezonā vēl bijis medību aizliegums. Taču patiesība izrādījies šausminošāka... Leščinskis noķerts Suntažu teritorijā — pie Kangaru kalniem —, kur bēgot ar mašīnu uzskrējis Mazās Juglas upes tiltiņa margām, un nogādāts Ogres rajona milicijas iecirknī.

Lieki piebilst, ka tolaik par šādu nodarījumu vainīgajam draudēja nāves sods. Vai nu patiešām nopietnas slimības, vai labu sakaru dēļ (Aināra mātes tuvs radnieks ieņēmis augstu amatu Rīgas rajona milicijas struktūrās, un zinātāji apgalvoja, ka tūdaļ pēc Roberta apcietināšanas viņš ieradies Ogres iecirknī), Leščinskis atzīts par garīgi nepieskaitāmu un tādā veidā no augstākā soda mēra izsprucis.

Mīts vai patiesība? Jeb meliem īsas kājas

Aināra Šlesera tēva noziegumam veltīta arī epizode Lato Lapsas grāmatā "Šofera dēls Minhauzens", kurā cita starpā dokumentāri pierādīts, ka Roberta Leščinska pastrādātā slepkavība patiešām eksistējusi un izsekots krimināllietas liktenis Valsts arhīvā. „Izrādās, ne jau tikai pusaudzā Aināra Leščinska krimināllietā vien var „pazust”, — arī citas ar tagadējo politiķi saistītās krimināllietas ne vienmēr sasniegušas savu mūžīgās atdusas likumisko vietu,” secina Lato Lapsa. Skandalozais rakstnieks izpētījis, ka Jēkabpils zonālajā arhīvā atrodas Latvijas PSR Tieslietu ministrijas Ogres rajona Tautas tiesas Krimināllietu alfabētiskais rādītājs 1970.—1976. gadam, kura ieraksts apgalvo: arhīva lietā Nr. 2466 vajadzētu glabāties arī spriedumam krimināllietā Nr.1–184 par Robertam Leščinskim piemēroto piespiedu ārstēšanu psihiatriskajā slimnīcā.

Lai izslēgtu jebkādu kļūdīšanos, Ogres rajona tautas tiesas vestajā krimināllietu alfabētiskajā rādītājā norādīts arī vajadzīgās krimināllietas numurs — Nr. 1–184, kas arī sakrīt ar zonālā arhīva lietas Nr. 2466 apsolīto saturu: „spriedumi un lēmumi 1–176 līdz 1–200”. Taču zonālā arhīva lieta Nr. 2466 solītā vietā slēpj mazu pārsteigumu, proti, spriedumam krimināllietā Nr. 1–183 seko Nr. 1–185, bet spriedums krimināllietā Nr. 1–184 nav atrodams nevienā no sešdesmit caurauklotajām lapām! Vēl vairāk, Jēkabpils zonālais arhīvs ir gatavs dot izziņu, ka „Ogres rajona Tautas tiesas 1972. gada 14. septembra spriedums Roberta Leščinska krimināllietā Nr. 1–184, par kuru ir izdarīts ieraksts tiesas krimināllietu alfabētiskajā rādītājā un par kuru ir sastādīta krimināllietu statistiskā uzskaites kartīte, nav nodots un neglabājas”.

Retoriski jautājot, kāds varētu būt bijis krimināllietas liktenis, grāmatas autors gandrīz vai droši apgalvo, ka līdz Jēkabpils arhīvam šī krimināllietā un līdz ar to arī spriedums vispār nav nonākuši. „Tas nozīmē, ka ne tikai Ogres tiesas vai tiesas kancelejas vadītāja, bet pat visvienkāršākais darbinieks varēja izņemt vienu krimināllietu no arhīvam nododamajām lietām, paklausot ļoti īpaša apmeklētāja lūgumam, kādas ievērojamas amatpersonas nepārprotamam mājienam vai savai iedzīvošanās kārei — vai visu triju kombinācijai,” secina Lapsa.

Tāpat viņš pieļauj, ka „krimināllietā un/vai spriedums pazuduši vai pazudināti no Valsts arhīva”. Šāds pieņēmums ir reāls, jo Jēkabpils zonālajā valsts arhīvā neesot nekādu ziņu, kurā gadā Ogres rajona tiesa nodevusi 1972. gada krimināllietas. Ļoti īpašais apmeklētājs varēja ierasties laikā, kad tika arhivēti un cauršūti spriedumi no iznīcināmajām lietām, jo pēc sprieduma iešūšanas Valsts arhīva lietā Nr. 2466 to diez vai varētu izņemt ārā, nebojājot lietu, turklāt arhīvā uzrādīto cauršūto lapu skaits arī atbilst šā brīža reālajam lietas lapu skaitam. Taču tiesu dokumentu pazudināšanas iniciators vai īstenotājs arī šoreiz bija izdarījis to

pašu kļūdu, ko Aināra „ieroču” lietā, proti — atstājis gan „nodevīgu” lappusi krimināllietu alfabētiskajā rādītājā, gan krimināllietu statistiskās uzskaites kartīti, kas aizkustinošā uzcītībā apraksta lietas detaļas.

Sadzeltējušais kartona gabaliņš arī bez sprieduma bezkaislīgi stāsta: bezpartejiskais, 34 gadus vecais šoferis Leščinskis Roberts Pētera dēls tika saukts pie kriminālatbildības par to, ka viens pats 1972. gada 30. jūnijā Suntažu teritorijā „ar 13 sitieniem pa galvu nogalināja medmāsu Tēraudu Dainu”. Krimināllietu izskatīja pēc sešām dienām no tās ienākšanas dienas tiesā, un 1972. gada 14. septembrī ar tiesas spriedumu Leščinskim tika noteikta piespiedu ārstēšanās psihiatriskajā slimnīcā.

„Alkoholu nelietoju, jo...”

Interesanti, ka Roberts Leščinskis, būdams garīgi nepieskaitāms, strādājis par šoferi. Aculiecinieki stāsta, ka viņš pēdējos dzīves gadus pat vadījis autobusu. Nejauši Rīgā saskrienoties ar pazīstamiem ērgļeniešiem, Roberts astoņdesmito gadu vidū lielījies ar „zaļu” dzīvi Jūrmalā. Neraugoties uz baiso slepkavību, turpinājusies arī Roberta kopdzīve ar sievu Moniku un bērniem. Nupat klajā nākusi partijas Par labu Latviju avīze, kurā Šlesers, apzinādamies informatīvo vakuumu savā biogrāfijā uz Lato Lapsas tuvojošās grāmatas fona, intervijā partijas biedram Guntim Ulmanim steidzies atklāt to, ko, pēc paša vārdiem, nekad neesot teicis nevienam draugam: „Man tiešām nebija viegla bērnība. Galīgi ne. Tēvs aizgāja, kad man bija 16 gadu, bet faktiski viņa nebija nekad, kopš sevi atceros. Es zinu, kā tas ir, kad gadiem jābaidās nākt mājās. Kad gadiem ilgi kāds dzīvo uz zālēm. Nekontrolē sevi...”

Leščinsku ģimenes laikabiedri Ērgļos uzskata, ka bēdīgā pieredze ar tēvu bijusi noteicošā, kāpēc Šlesers absolūti nemaz nelieto alkoholu un cītīgi nodarbojas ar sportu (kā viņš pats apgalvo) — lai maksimāli sevi pasargātu no iespējamām veselības problēmām, kādas bijušas tēvam. Nav taču noslēpums, ka iedzimtības ceļā pārmantojas ne tikai acu krāsa vai muzikālā dzirde... Un Minhauzenam raksturīgā lieluma mānija, kas jaušama Šlesera politiskajos plānos, tikpat labi varētu būt tipisks veselības problēmu rādītājs, spriež pieredzējuši ērgļenieši.

„Līdz 18 gadu vecumam gadījās pamēģināt [alkoholu], taču ne reizi neesmu piedzēries. Man no rītiem bija treniņi. Tad arī neatgriezeniski sapratu, ka šīs lietas nav savienojamas. Ja tagad nokļūstu kompānijā, kurā lieto alkoholu, es dzeru ūdeni,” pirms diviem gadiem, būdams satiksmes ministrs, žurnālam "Privātā Dzīve" atturībnieka dabu atklāja Šlesers.

PLL preses konferencē, kurā politiķis beidzot izklausās pēc emocionāla cilvēka (droši vien jau pieminētās Lato grāmatas dēļ), viņš apstiprina ērgļeniešu versiju: „Tieši tādēļ varbūt es nedzeru ne pilītes. Es zinu, ko tas nozīmē, — zaudēt kontroli pār sevi. Es zinu, ko nozīmē neziņā gaidīt nākamo rītu. Faktiski mani uzaudzināja mamma un vecmamma, un, lai arī es mīlu un cienu abus vecākus, Dievs bija uzlicis lielus pārbaudījumus manam tēvam.”

Kapos nesper kāju

Roberts Leščinskis no dzīves šķīrās 1987. gadā 42 gadu vecumā, kad Aināram Leščinskim bija 17 gadu, aiz slēgtām durvīm psihoneiroloģiskajā iestādē Sarkandaugavā izdarot pašnāvību. To viņš apmeklējis periodiski, lai uzlabotu veselības stāvokli. „Vēl pirmdienā biju ciemos slimnīcā — sarunājām, ka drīz vedīšu viņu dzīvot pie mamma. Roberts teica, ka pa priekšu gribētu izšķirties, norakstīt dzīvokli un mašīnu. Bet svētdienas rītā viņš tika atrasts miris, it kā no tabletēm,” atceras viņa māsa Veronika.

Jautāta par Aināru, tēva māsa atzīst, ka pēdējo reizi tikušies 1999. gadā. Veronika Pāpe atklāj, ka brāļadēls toreiz viņai iedevis 10 tūkstošus dolāru — kā pateicību par tantes ekonomisko atbalstu ģimenei grūtajā laikā. Kur Šlesera nauda izlietota? „Kad dēls šķīrās, iedevu naudu, ar ko atpirkt pusi dzīvokļa. Vismaz

mazbērniem palika,” neslēpj Veronikas kundze, rēķinādama, ka pārējo iztērējusi pērn rudenī, kad savu moskviču mainījusi pret "Audi" un pirkusi TV dekoderu.

1999. gadā arī Ainārs pēdējo reizi manīts pie vecvecāku un tēva kapa. Vietējie atceras, kā viņš ieradies tēva bērēs — skaists jauneklis atbraucis ar smalku mašīnu un devies pie kapa, melnam, garam mētelim plīvojot. Visu acu priekšā pēkšņi uzdzirkstījis! To, ka pēdējo 10 gadu laikā pie tēva kapa viņš būtu ieradies vēl kādu reizi, tuviniekiem nezinot, vietējie apšaubā — ja Šlesera auto kaut vai izbrauktu cauri pagastam, tas noteikti nepaliktu nepamanīts fakts.